

Dawn Bowden AS/MS
Y Gweinidog Plant a Gofal Cymdeithasol
Minister for Children and Social Care

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA-DB-10882-24

Russell George AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Senedd Cymru

17 Rhagfyr 2024

Annwyl Russell,

Diolch i'r Pwyllgor am ystyried y gwelliannau a gyflwynwyd i'r Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru) yn ystod y trafodion Cyfnod 2 ar 28 Tachwedd. Rwy'n falch bod y Bil bellach wedi symud i Gyfnod 3.

Yn ystod y trafodion, ceisiais ymateb yn adeiladol i'r gwelliannau anllywodraethol i'r Bil, er nad oeddwn yn gallu cefnogi'r gwelliannau fel y'u drafftwyd. Hoffwn sicrhau Aelodau'r Pwyllgor fy mod yn ystyried y pwyntiau a godwyd yn ystod Cyfnod 2. Oherwydd hynny, rwyf wedi nodi isod sut rwy'n bwriadu mynd i'r afael â'r pryderon yr wyf yn credu sydd wedi arwain at nifer o'r gwelliannau a gyflwynwyd gan yr Aelodau.

Gwelliannau sy'n ymwneud â dileu elw o ofal plant sy'n derbyn gofal.

Gwelliannau 44, 56, 59, 60 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS), a gwelliannau 77 a 94 (cyflwynwyd gan Altaf Hussain AS)

Cyflwynwyd nifer o welliannau i sicrhau bod plant sy'n derbyn gofal yn cael mynediad at wasanaeth ymweliadau eirioli annibynnol cofrestredig, yn enwedig pan fydd y polisi dileu elw yn effeithio arnynt. Esboniais yn ystod trafodion Cyfnod 2 fod gan awdurdodau lleol eisoes ddyletswydd statudol i sicrhau bod plant sy'n derbyn gofal yn gallu cael mynediad at eiriolaeth broffesiynol annibynnol. Mae hyn wedi'i amlinellu yn adran 178 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Deddf 2014). Yn ogystal, o dan adran 98 o Ddeddf 2014, mae'n ofynnol hefyd i awdurdod lleol sy'n gofalu am blentyn i benodi person annibynnol i fod yn ymwelydd i'r plentyn (a) os yw'r plentyn yn dod o fewn categori a bennir mewn rheoliadau, neu (b) mewn unrhyw achos arall, mae'n ymddangos i'r awdurdod y byddai er budd y plentyn i wneud hynny. Mae'n bwysig peidio â dyblygu'r dyletswyddau cyfredol hyn, yn enwedig oherwydd y gallai godi amheuan ynghylch bwriad, effeithiolrwydd a chymhwyso'r darpariaethau presennol.

Fodd bynnag, rwy'n deall pryderon yr Aelodau ynghylch ymwybyddiaeth plant sy'n derbyn gofal o'r cynnig o eiriolaeth, a bod hyn yn bwysig os ydynt yn pryderu y gallai darpariaethau'r Bil effeithio arnynt. Mae'r Llywodraeth yn ymgysylltu ag awdurdodau lleol drwy fforwm i drafod eiriolaeth ar gyfer plant sy'n derbyn gofal, a byddwn yn defnyddio'r fforwm hwn i archwilio

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Dawn.Bowden@llyw.cymru
Correspondence.Dawn.Bowden@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

gydag awdurdodau lleol sut y gallant godi ymwybyddiaeth ymhellach ac annog plant sy'n derbyn gofal i fanteisio ar y defnydd o eiriolaeth broffesiynol annibynnol.

Dylwn nodi na fydd pob plentyn sy'n derbyn gofal am dderbyn y cynnig o eiriolwr proffesiynol annibynnol – bydd llawer o blant yn dymuno i oedolyn y maent eisoes yn ei adnabod i eirioli drostynt, fel gweithiwr cymdeithasol neu ofalwr maeth. Fodd bynnag, mae'n dal yn bwysig bod y cynnig o eiriolaeth annibynnol ar gael i'r plant hyn.

Esboniais hefyd yn ystod trafodion Cyfnod 2 bod Llywodraeth Cymru, fel rhan o'n gwaith cyfathrebu wedi'i gynllunio a anelir at wahanol rannau o'r sector, wedi llunio dogfen ddrafft ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n egluro elfennau allweddol y Bil a'r hyn y mae'n ei olygu iddyn nhw. Ar hyn o bryd rydym yn adolygu'r ddogfen gydag aelodau Bwrdd y Rhaglen Dileu Elw, ac yn disgwyl gallu ei chyhoeddi yn ystod y misoedd nesaf. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r sefydliadau sy'n cynrychioli plant a phobl ifanc i sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed a bod eu hanghenion cyfathrebu parhaus yn cael eu hystyried. Byddaf hefyd yn parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Aelodau ar y gwaith hwn.

Gwelliant 45 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS)

Yn ystod Cyfnod 2 cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS Welliant 45, gyda'r bwriad o sicrhau na all rheoliadau a wnaed o dan baragraff 3(1) o Atodlen 1A newydd i Ddeddf 2016 amharu ar ofal unrhyw blentyn sy'n derbyn gofal ar hyn o bryd gan ddarparwr sy'n gweithredu o dan y trefniadau pontio. Yn ystod trafodion Cyfnod 2, eglurais er nad oeddwn yn gallu cefnogi'r gwelliant hwn fel y'i drafftaiwyd, ei fod yn cyd-fynd â'n bwriad polisi, ac fy mod yn hapus i ystyried y mater, a'r ymatebion posibl iddo, ymhellach cyn Cyfnod 3.

Hoffwn roi fy sicrwydd unwaith eto nad yw'r Llywodraeth yn dymuno tarfu ar leoliadau presennol a wnaed cyn dechrau'r cyfnod pontio. Fodd bynnag, ar ôl ystyried ymhellach, rydym wedi dod i'r casgliad bod y ddarpariaeth bresennol ar gyfer pŵer deddfu ym mharagraff 3 o'r Atodlen 1A newydd yn briodol ac yn gymesur, ac y byddai ymgais i gyfyngu ymhellach ar y pŵer yn debygol iawn o atal y pŵer rhag cael ei ddefnyddio fel y'i bwriadwyd; hynny yw i sicrhau nad yw darparwyr er elw yn gallu ehangu eu darpariaeth yn ystod y cyfnod pontio (ac eithrio mewn achosion lle gwnaed lleoliadau atodol neu pan oedd amgylchiadau eithriadol eraill).

Rwyf hefyd am bwysleisio bod y pŵer hwn i wneud rheoliadau yn ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol ddrafft, ac felly bydd Aelodau'r Senedd yn gallu craffu a phleidleisio ar unrhyw un o'r rheoliadau hyn cyn iddynt gael eu gwneud, gan gynnwys bodloni eu hunain bod y darpariaethau arfaethedig yn gweithredu yn unol â'r sicrwydd a roddais yn y llythyr hwn.

Gwelliannau 46, 47 a 48 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS)

Yn ystod Cyfnod 2 cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS Welliannau 46 a 47, a oedd yn ceisio diffinio "yn agos at" yn Neddf 2014 (fel y'i diwygiwyd gan y Bil fel y'i cyflwynwyd) fel mewn ardal awdurdod lleol cyfagos, ac i gyfyngu lleoliadau o'r fath i achosion eithriadol yn unig. Cyflwynodd Altaf Hussain AS welliannau tebyg. Yn ogystal, cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS welliant 48 a oedd yn ceisio ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ystyried dymuniadau, barn a theimladau plant os ydynt wedi penderfynu bod y lleoliad mwyaf priodol mewn awdurdod lleol cyfagos i'w hardal awdurdod lleol, yn hytrach nag o fewn yr awdurdod lleol ei hun.

Fel yr eglurais yn ystod trafodion Cyfnod 2, rwy'n credu fod pob un ohonom yn rhannu'r nod o sicrhau bod plant yn cael eu lleoli o fewn ardal eu hawdurdod lleol ac yn agos i'w cartrefi lle

bynnag y bo modd, ond na ddylai hyn fod ar draul sicrhau'r lleoliadau sy'n diwallu eu hanghenion orau. Bydd angen i'r awdurdod lleol ystyried ystod o ffactorau wrth benderfynu ar leoli plentyn o dan adran 81A newydd o Ddeddf 2014 (sydd i'w mewnosod gan adran 13 o'r Bil).

Er mwyn cynorthwyo awdurdodau lleol i ymdrin â'r materion hyn yn briodol, ymrwymais yn ystod trafodion Cyfnod 2 i ystyried defnyddio cod ymarfer i'w gyflwyno o dan adran 145 i roi arweiniad i awdurdodau lleol ar leoli plant yn eu hardal awdurdod lleol neu'n agos at eu cartrefi, ac i atgyfnerthu'r pwysigrwydd bod awdurdodau lleol yn cydymffurfio â'u dyletswyddau statudol presennol ynghylch rhoi sylw i farn, dymuniadau a theimladau plentyn y maent yn gofalu amdano. Mewn gohebiaeth bellach ag awdurdodau lleol, rwyf hefyd wedi ymrwymo i bwysleisio'r pwynt ei bod yn bwysig i awdurdodau lleol gydymffurfio â'u dyletswyddau statudol presennol yn hyn o beth.

Gwelliannau 50, 51 a 52 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS)

Yn ystod Cyfnod 2 cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS Welliannau 50, 51 a 52, a oedd yn ceisio sicrhau na all lleoliad atodol fod yn lleoliad anghofrestredig. Fel yr eglurais yn ystod trafodion Cyfnod 2, bydd darpariaethau'r Bil ond yn galluogi i Weinidogion Cymru gymeradwyo lleoliad gyda darparwr cofrestredig gofal preswyl neu ofal maeth plant sydd naill ai'n ddarostyngedig i'r trefniadau pontio ehangach a nodir yn y Bil, os yw'n gweithredu fel darparwr er elw yng Nghymru, neu sy'n gweithredu yn Lloegr. Ni fydd y Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i awdurdodi lleoliad anghofrestredig.

Er mwyn sicrhau bod hyn mor glir â phosibl i awdurdodau lleol, ymrwymais y bydd y sefyllfa hon yn cael ei nodi mewn canllawiau i awdurdodau lleol i gefnogi gweithrediad y broses gymeradwyo atodol: mae hyn yn debygol o fod mewn cod ymarfer i'w gyhoeddi o dan adran 145.

Ymrwymais hefyd y bydd y gwiriadau diwydrwydd dyladwy y bydd swyddogion Llywodraeth Cymru yn eu cynnal wrth ystyried cais i gymeradwyo lleoliad atodol yn cynnwys gwirio bod y darparwr y bwriedir trefnu lleoliad gydag ef yn ddarparwr cofrestredig.

Gwelliannau 57 a 58 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS)

Yn ystod Cyfnod 2 cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS Welliannau 57 a 58, a oedd yn gofyn am ei gwneud yn ofynnol i gael hysbysiadau gan ddarparwyr ac asesiadau risg gan Lywodraeth Cymru yn ystod y cyfnod pontio, ac i awdurdodau lleol gynnwys yn eu cynlluniau digonolrwydd blynyddol asesiad o faint o letyau sydd eu hangen i ateb y galw (fel y nodir mewn asesiadau risg a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru).

Fel yr eglurais yn ystod trafodion Cyfnod 2, yn fy ymateb i adroddiad y Pwyllgor, ymrwymais i gyhoeddi adroddiad cynnydd chwe misol ar weithredu'r darpariaethau dileu elw, gyda'r bwriad o gyhoeddi'r adroddiad cyntaf erbyn 22 Ebrill 2025 (6 mis ar ôl y ddadl ar yr Egwyddorion Cyffredinol). Bydd yr adroddiad hwn yn cynnwys diweddariad ar nifer y lleoliadau sy'n gadael y farchnad a nifer y lleoliadau newydd a grëwyd, a bydd yn ystyried sefydlogrwydd y lleoliadau presennol. Am y rhesymau hyn, nid oeddwn yn credu bod angen gwelliant 57.

Fodd bynnag, ymrwymais i edrych ar gynnwys gofyniad ychwanegol yn yr adroddiadau cynnydd chwe misol, sy'n adlewyrchu peth o'r bwriad y tu ôl i'r gwelliannau hyn, ar ffurf datganiad ar ddarparwyr nid-er-elw newydd sy'n ymuno.

O ran gwelliant 58, eglurais fod adran 11 o'r Bil eisoes yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ystyried a darparu'r wybodaeth a fyddai'n berthnasol i'r gwelliant hwn. O'r herwydd, nid oeddwn yn credu bod angen y gwelliant.

Fodd bynnag, ymrwymais i ystyried cynnwys gofynion ar gyfer deunydd ychwanegol yng ngwelliannau 57 a 58 yn y gofynion cyffredinol ar gyfer cynlluniau digonolrwydd awdurdodau lleol, megis crynodeb o fwriadau darparwyr (i'r graddau y maent yn hysbys). Bydd hyn yn cael ei ystyried wrth i'r Llywodraeth ddatblygu ei gofynion manylach ar gyfer y cynlluniau digonolrwydd hyn.

Gwelliannau sy'n ymwneud â thaliadau uniongyrchol

Gwelliant 78 (cyflwynwyd gan Altaf Hussain AS)

Cyflwynodd Altaf Hussain AS welliant 78, ynghylch dyletswydd cynllunio'r gweithlu sy'n ymwneud â chynorthwyyr personol. Fel yr eglurais yn ystod trafodion Cyfnod 2, nid oeddwn yn gallu cefnogi'r gwelliant, ond rwyf wedi sicrhau'r Pwyllgor bod Llywodraeth Cymru eisoes yn weithgar o ran hyrwyddo rôl cynorthwyyr personol. Yn fy ymateb ysgrifenedig i adroddiad Cyfnod 1 y Pwyllgor, derbyniais argymhelliad 23 "*Dylai'r Gweinidog weithio gyda chydweithwyr perthnasol yn y Cabinet a phartneriaid ehangach i hyrwyddo rôl y Cynorthwyydd Personol, i gynyddu nifer y ceisiadau ac i wella cyfraddau cadw staff yn y tymor hwy. Bydd hyfforddiant priodol yn rhan bwysig o'r gwaith hwn*" a nodais y camau y mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i werthfawrogi a chadw cynorthwyyr personol ymroddedig yn y gweithlu ac i annog mwy o bobl i ymgymryd â'r rolau hyn.

Gwelliant 88 (cyflwynwyd gan Altaf Hussain AS)

Cyflwynodd Altaf Hussain AS welliant 88, gyda'r bwriad o'i gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi canllawiau i fyrddau iechyd lleol ar sut i ddarparu taliadau uniongyrchol, gan gynnwys darpariaeth mewn perthynas â rhoi sylw i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau.

Yn ystod y trafodion, eglurais na allwn gefnogi'r gwelliant gan nad oedd yn gweithio o fewn strwythur y Bil. Fodd bynnag, ymrwymais eto i sicrhau bod pwysigrwydd Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yn cael ei gynnwys mewn canllawiau statudol perthnasol ar gyfer y rhan hon o'r Bil, gan bwysleisio'r ymrwymiad a wnes i wrth dderbyn argymhelliad 26 o adroddiad Cyfnod 1 y Pwyllgor.

Gwelliant 54 (cyflwynwyd gan Mabon ap Gwynfor AS) a gwelliant 85 (cyflwynwyd gan Altaf Hussain AS)

Cyflwynodd Mabon ap Gwynfor AS ac Altaf Hussain AS welliannau gyda'r bwriad o sicrhau y byddai'n ofynnol i fyrddau iechyd lleol ddarparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r rhai mewn gofal iechyd parhaus sy'n derbyn taliadau uniongyrchol. Yn ystod y trafodion, eglurais, er nad oeddwn yn gallu cefnogi gwelliannau 54 ac 85 fel y'u drafftwyd, y byddwn yn ystyried gwelliant i gyflawni amcan y gwelliannau hyn yn y pen draw, sef mandadu darpariaeth gwybodaeth a chefnogaeth. Rwy'n falch o gadarnhau i'r Pwyllgor y byddaf yn gweithio gyda'r ddau Aelod i gytuno ar welliant i'r Bil i'r perwyl hwn yng Nghyfnod 3.

Rwy'n gobeithio y bydd y llythyr hwn yn rhoi sicrwydd fy mod yn parhau i ymgysylltu â'r pwyntiau a godwyd gan yr Aelodau ynglŷn â'r Bil, ac edrychaf ymlaen at barhau â'r ymgysylltiad adeiladol hwnnw yn y Flwyddyn Newydd.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeiryddion y Pwyllgor Cyllid a'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad, yn ogystal ag at Mabon ap Gwynfor AS ac Altaf Hussain AS yn uniongyrchol.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Dawn Bowden'.

Dawn Bowden AS/MS

Y Gweinidog Plant a Gofal Cymdeithasol
Minister for Children and Social Care